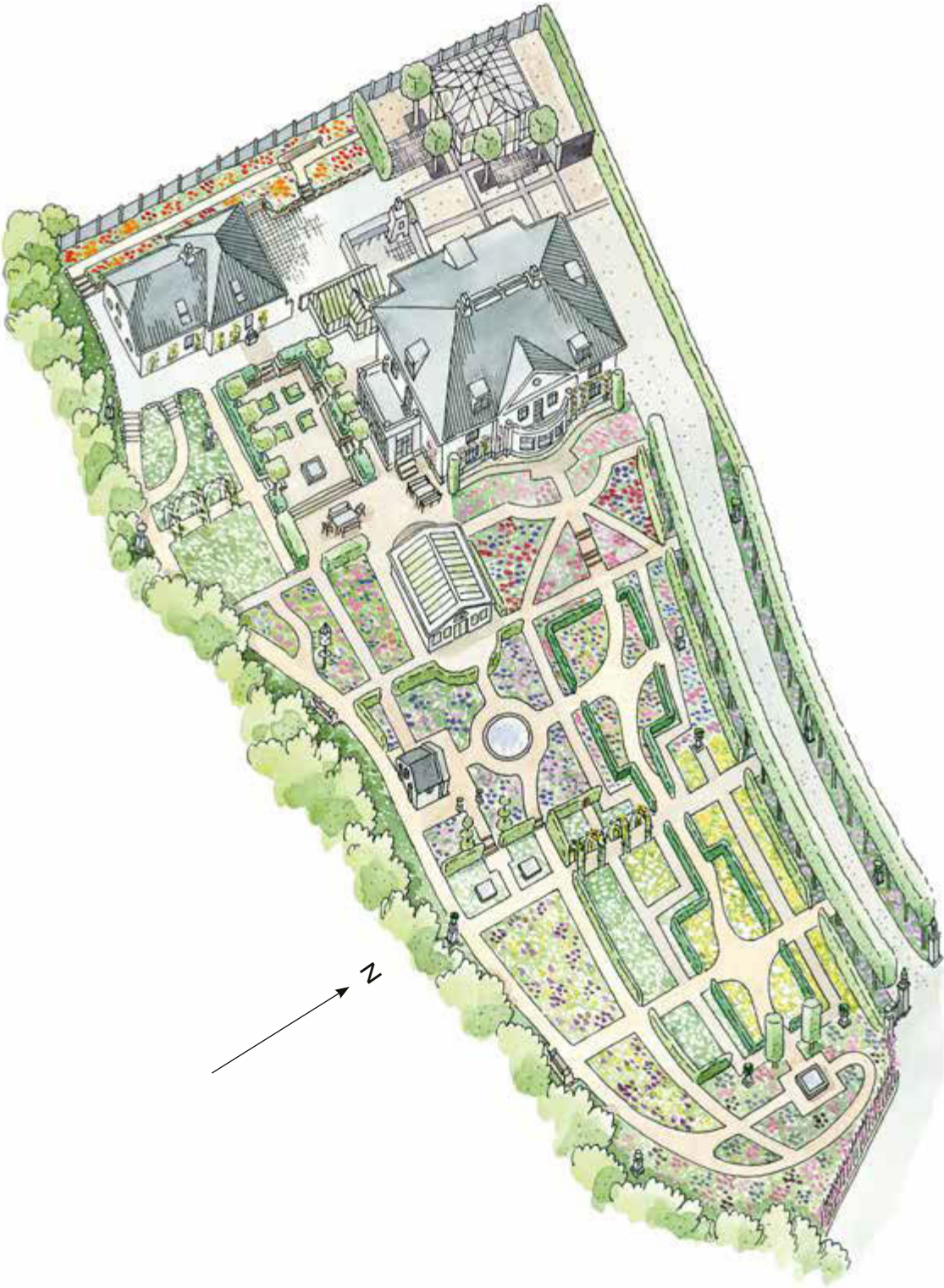

Handboek voor de bloeiende tuin

Claus Dalby

TERRA

Inhoud

Introductie door Modeste Herwig	4
Voorwoord	5
Tuingedachten	6
De tuin bij het huis	13
Het bovenste binnenbed	65
Het onderste binnenbed	95
De tuin bij de weg	125
Het gele bed	145
Het witte bed	195
De laan	217
De bostuin	229
De romantische tuin	273
Bij de kas	307
De schaduwtuin	339
Het vlammenbed	353
Register	392

INTRODUCTIE DOOR MODESTE HERWIG

Claus Dalby houdt van kleur, dat zie je in zijn tuin én aan zijn fotografie. Dankzij de prachtige foto's spatten de frisse en heldere bloemkleuren van de bladzijden af. Deze tuinier in hart en nieren is bekend van tv, maakte al veel inspirerende tuinboeken en is te volgen via Instagram (@ clausdalby). Ik vind hem een tuintovenaar, met een natuurlijk instinct voor stijl. Hij schildert met planten, vanuit intuïtie en ervaring. In zijn tuin spelen balans en harmonie de hoofdrol, net zoals in de natuur. Je voelt je als bezoeker onderdeel van de tuin en gaat er helemaal in op.

De bijna 400 pagina's van dit boek nodigen je uit om mee te wandelen door de 4000 m² grote tuin van Claus in Jutland. De schitterende foto's, die Claus allemaal zelf maakte, laten zijn tuin in volle glorie zien. Het is een formele tuin met fraaie vormen, maar vooral de beplanting is voor mij een verrassing. De naturalistische, informele stijl van de borders is helemaal van deze tijd. Aan Jane Schul werd gevraagd het basisontwerp te maken. Op het lijstje van tuinwensen stond nadrukkelijk: geen gazon. Want Claus houdt ervan de tuin helemaal vol te pakken met planten. Er zijn vijftien verschillende tuinkamers waarin bloemenborders de hoofdrol spelen. Subtiële kleurveranderingen zorgen voor steeds weer een andere sfeer, elke kamer is anders. Ton-sur-ton kleurenschema's, maar ook sprekende contrasten in fris wit en knalgeel, zuiver rood voor donker blad of spetterend oranje met paars in een tulpenmix. Door de detaillering van de borders kom je ogen te kort. Ook leert Claus je de kracht van eenvoud zien, zoals de grote bollen van één soort sierui die luchtig door een hele border verspreid zijn.

De tuinkamers zijn gescheiden door strak geknipte taxushagen. De paden volgen echter nonchalant slingerende lijnen en zijn zo verdeeld dat er verrassende zichtlijnen en doorkijkjes ontstaan om het gevoel van ruimte te vergroten. Het uitgebalanceerde basisontwerp verbindt alles en zorgt voor harmonie.

De compositie in de borders verandert met de seizoenen, van het vroege voorjaar tot aan de winter zijn er altijd bloemen te bewonderen. Bloembollen geven volop kleur in het voorjaar, voor de zomer en herfst kiest Claus jaarlijks andere eenjarigen en dahlia's. Niet het standaardassortiment, maar de allermooiste. Hiervoor reist hij ook regelmatig naar Nederland om experts te bezoeken op het gebied van bloembollen, eenjarigen en vaste planten. Zodat hij alleen met de beste en mooiste soorten naar huis gaat. Hij verwerkt deze nieuwelingen in verrassende combinaties.

Dit boek nodigt uit om direct zelf aan de slag te gaan, om ook de mooiste planten te verzamelen, op zoek te gaan naar originele combinaties en te experimenteren met kleur. Dankzij de beeldende beschrijvingen en de prachtige foto's kun je meegenieten van deze bijzondere tuin. Geen grote stukken tekst, het verhaal van Claus is heel origineel in royale bijschriften gegoten. Dat spreekt nog meer tot de verbeelding omdat tekst en beeld op deze manier naadloos op elkaar aansluiten. Het lijkt wel of deze gepassioneerde tuinier je bij de hand neemt om je enthousiast al dat moois in zijn tuin te tonen.

Modeste Herwig

VOORWOORD

Inmiddels zijn er meer dan twintig tuin- en bloemenboeken van mijn hand verschenen. Dit boek zie ik als de kroon op mijn werk omdat het een overzicht is van mijn bezigheden in de afgelopen twee decennia, namelijk het creëren van een tuin met bloeiende planten.

Dankzij mijn ontmoeting met Anne Just (1948-2009), kunstschilder van bloemen en planten, ben ik met tuinieren begonnen. Haar enthousiasme werkte aanstekelijk en we hebben samen veel tuinreizen gemaakt, onder meer naar Engeland. Hier werd de basis voor mijn tuinleven gelegd: ik wilde in Denemarken een tuin naar Engels voorbeeld aanleggen. Zo gezegd, zo gedaan. Zonder enige kennis begon ik in 1996 en tijdens het proces raadpleegde ik Anne en haar boeken. In die tijd kon ik nog niet alles op internet opzoeken.

Toen we naar Risskov verhuisden bestond de tuin voornamelijk uit gras. Dat kwam goed uit, want op gebied van tuinieren was mijn schilderij blanco. Border voor border kleurde ik 'het schilderij' in. Toch had ik een professionele tuin- en landschapsarchitect nodig om een richting te definiëren. Diverse mensen raadden mij Jane Schul aan en ik riep haar hulp in. Ik gaf aan dat het grasveld weg moest en de borders verschillende afmetingen moesten krijgen. Jane ontwierp de hoofdlijnen en ik was erg enthousiast over haar voorstel. Eigenlijk heb ik dus in de loop van de jaren het basisidee van Jane Schul verder uitgewerkt. Het was een hele opgave om een tuin van vierduizend vierkante meter in te richten.

De laatste jaren was tuin- en landschapsarchitect Kjeld Slot mijn belangrijkste partner. Hij ging verder waar Jane Schul was gebleven. Kjeld bedacht een plan voor de bostuin en maakte een opening in het bos om een zichtas in de tuin te creëren. Later ontstond de romantische tuin met het paviljoen; ook hiervoor maakte Kjeld het ontwerp.

De hulp die ik van Anne, Jane, Kjeld en andere professionals ontving was van onschatbare waarde en ik ben hen veel

dank verschuldigd. Ik wil ook mijn eigen tuinpersoneel bedanken: Preben, Birthe en Mariann, die mij de afgelopen jaren door dik en dun hebben bijgestaan. Als laatste wil ik hovenier Arne Skyum en zijn kundige team hartelijk bedanken. Zij hebben de ideeën van mij en de architecten vanaf het begin af aan tot uitvoering gebracht.

Claus Dalby
Risskov, april 2018

@ clausdalby

TUINGEDACHTEN

In dit boek neem ik je mee door de verschillende delen van de tuin, aan de hand van de twaalf maanden van het jaar. Onder aan de pagina staat de maand vermeld.

Op de plattegrond op pagina 2 kun je zien dat geen enkele vierkante meter van de tuin ongebruikt blijft. Aan de hand van tekst en foto's laat ik zien hoe de verschillende borders zich tijdens het seizoen ontwikkelen en hoe de ene plant de andere aflost. De plattegrond van de tuin komt in elk hoofdstuk in klein formaat terug waarop te zien is waar het betreffende deel ligt. Hopelijk biedt het boek inspiratie biedt voor je eigen tuin.

Compositie - kleuren, vormen en hoogte
Uit veel foto's in het boek wordt duidelijk hoe ik planten combineer en hoe die elkaar aanvullen. Een border moet uit een variatie van bloemen bestaan en één daarvan moet de hoofdrol spelen: narcissen in april/mei, tulpen en sierui in mei/juni, pioenrozen en rozen in juni/juli, hortensia's in juli en dahlia's in augustus. Deze bloemen hebben allemaal een markante verschijning. Maar aan iedere voorstelling doen ook figuranten mee en in de tuin zijn dat de kleine bloemen. Die liggen mij na aan het hart en komen dan ook veel aan bod in het boek.

Kleursamenstellingen zijn mijn grote passie. In het begin van mijn tuinleven werkte ik heel monochroom - kleur bij kleur - maar tegenwoordig ben ik niet meer zo strikt. Ik werk alleen maar op mijn intuïtie en heb nog nooit een beplantingsplan gemaakt. Als iets niets wordt zoals ik had verwacht, verplaats ik de planten in het najaar naar een andere plek.

Vormen betekenen minstens net zo veel als kleuren. Bloemenvormen variëren heel erg: bijvoorbeeld bolvormig, spitsvormig, platte bloemhoofden en bloemen die een sluier vormen. Daarom is het belangrijk verschillende vormen te gebruiken en te combineren.

De hoogte van de planten moet ook variëren. In plantenboeken is vaak te lezen dat de hoogste planten achteraan moeten staan en de laagste vooraan, maar die regel heb ik nooit aangehouden. Een mix van hoog en laag geeft een levendig resultaat.

Om het geheel af te maken spelen ook bladplanten in verschillende kleurnuances een belangrijke rol.

Rozen in goed gezelschap.

Ik ben gek op rozen, maar vind ook dat ze gezelschap verdienen! Voor een geslaagde combinatie is wel enige aanwijzing gewenst. Mijn advies luidt: plaats geen vaste planten in een rozenbed, maar plant rozen in een bloembed. Laat de rozen echter niet overwoekeren. Als de grond helemaal bedekt is, moet je een aantal planten uitgraven voor de rozen. Ik vind het mooi dat de rozenstruiken vullend zijn en daarom plant ik vaak drie rozen in een driehoek met een onderlinge afstand van ongeveer 50 cm. Let er de eerste paar seizoenen op dat er niets over de rozen groeit. Een snellere manier is om stamrozen te planten.

Constante bloei en planning

Mijn basisidee is dat er steeds iets in bloei moet staan en daarom moet je altijd vooruit denken. Aan het eind van de zomer of in het vroege voorjaar is het tijd om voorjaarsbloeiers te planten. Tijdens het seizoen is het goed om planten op voorraad te hebben ter opvulling van de gaten in de borders. Daarvoor gebruiken we vooral eenjarige planten.

Voor dahlia's is enige planning vereist. Wij doen de knollen eerst in potten en planten ze pas in mei/juni in de volle grond. Het heeft geen zin om de knollen direct in de volle grond te planten, omdat ze vanwege de omringende planten geen zon krijgen. Voordat de vorst komt, graven we de planten uit. Vervolgens bewaren we de knollen vorstvrij.

Wieden

Gelukkig wonen wij redelijk geïsoleerd. Daardoor hebben we geen last van paardenbloemzaad of andere zaden die aan komen waaien. In de loop van het seizoen snoeien we zelfzaaiers. Verderop in het boek lees je om welke planten het gaat. Wij zaaien zo dicht op elkaar dat onkruid in het algemeen geen probleem vormt. Het zaad

van onkruid krijgt simpelweg geen kans.

Veel mensen hebben last van zevenblad en bij ons is het niet anders. Gelukkig is het nooit uit de hand gelopen. Elk najaar graven we de planten uit die in de loop van het seizoen zijn opgedoken. In het voorjaar en de zomer zou zo'n ingreep een te grote ravage vormen in de border en daarom snoeien we de zevenbladplanten tot de grond om te voorkomen dat ze zichzelf gaan uitzaaien.

Een wild uiterlijk

Uit het boek blijkt duidelijk dat ik dol ben op wilde planten en dan met name schermbloemen. Bijvoorbeeld wilde kervel, wilde peen, grote engelwortel en dille. Met deze planten krijgen de bloembedden een ongedwongen karakter als tegenhanger voor de strakke hagen. Bermen en weilanden zijn mijn voornaamste inspiratiebronnen en dit komt in de compositie van de bedden tot uiting. Ik zet bijvoorbeeld geen planten in grote afzonderlijke groepen, maar gebruik een aantal kleinere groepen. Daardoor ontstaat het wilde uiterlijk waar ik zo gek op ben.

Grond moet bedekt worden!

Ik hanteer het principe dat kale grond voorkomen moet worden, in ieder geval in de zomerperiode. Daarom planten we dicht op elkaar en gebruiken voornamelijk sterke planten die concurrentie verdragen. Dit voorkomt dat de vaste planten zich tot grote groepen ontwikkelen, omdat ze door de aangrenzende planten in bedwang worden gehouden.

Mest

Planten hebben voeding nodig! Wij gebruiken een mix van conventionele en natuurlijke mest. Minerale meststoffen 12-5-14 strooien we driemaal uit: de eerste keer in maart, daarna begin mei en de laatste keer in juli. Half maart en begin mei geven we ook natuurlijke meststoffen - dus tegelijk met de eerste twee keer van de minerale meststoffen. Natuurlijke meststoffen zijn vooral gunstig voor rozen, dat zijn immers hongerige planten.

Mijn planten blaken van levenslust en mensen denken misschien dat ik ze een extra portie geef. Dat is uiteraard niet het geval. Te veel mest is schadelijk. Niet alleen voor het milieu, maar ook voor de planten. Hoe

het ook zij, bemesten is nodig. Het zorgt niet alleen voor mooiere en sterkere planten met meer bloemen, maar ze zijn ook gezonder en daardoor beter bestand tegen ziektes.

Snoeien

Voor een constant frisse en groene tuin zijn we een groot deel van de zomer in de weer met een snoeischaar. Eind juni/begin juli snoeien we een aantal vaste planten helemaal tot de grond af, zodat ze nieuw blad kunnen ontwikkelen en in een aantal gevallen ook bloemen. Dat geldt bijvoorbeeld voor ooievaarsbek, groot sterrenscherm en vrouwenmantel. In de ontstane gaten planten we eenjarige en dahlia's. Als het nieuwe blad na een paar weken tevoorschijn komt, zijn de gaten weer volledig gevuld.

De snoeischaar kun je ook gebruiken om de hoogte van de planten te beperken en te voorkomen dat ze omvallen. Voorbeelden zijn klokjesbloem, ridderspoor en stokrozen. In de laatste twee weken van mei snoeien we ze halverwege af en zo vormen zich meer lagere stengels.

Hoogseizoen

De bloemrijkste tijd in de tuin is van april tot augustus. De nazomer is mooi, maar vanaf september planten in de grond zetten is een uitdaging. In die periode geven we extra aandacht aan de potplanten in de tuin; die kunnen bijdragen aan het mooie nazomergevoel. In het boek zijn vanaf juli minder foto's van de bloembedden te zien. Op dat moment bereidt de tuin zich voor op de nazomer en heeft minder te bieden.

Winterklaar maken

De laatste maanden van het jaar gebruiken we om de tuin winterklaar te maken. We snoeien alle vaste planten tot de grond, verplaatsen, splitsen en verplanten ze. We planten bollen en wieden onkruid. Het geeft een erg voldaan gevoel als de bedden er kaal bij liggen - de enige tijd in het jaar dat kale grond mooi is. Het is dan tijd voor *armchair gardening* in huis. Je leert namelijk heel veel van het lezen van tuinboeken.

▲ Op deze en de volgende pagina's laat ik zien hoe de tuin eruitziet als er geen bloemen bloeien. De verschillende lijnen zijn op deze manier goed zichtbaar, bijvoorbeeld het verloop van de haag.

◀ Een kijkje in de bostuin. Bij veel paden zijn aan het einde blikvangers geplaatst, bijvoorbeeld een urn.

▲ Dit zie ik elke ochtend als ik opsta. Het voortdurend wisselende decor is een inspirerend schouwspel. Door het boek heen volgt een aantal voorbeelden van dit uitzicht. Het is duidelijk dat de strakke taxushagen een markante stempel op de tuin drukken.

► Een van de drie kassen in de tuin. De twee andere staan achter het huis. Kassen zijn praktisch en bovendien mooi.

▲ De tuin heeft twee pergola's. Het pad dat naar het bos loopt is anderhalve meter breed. De overige paden in de tuin zijn een meter breed.

◀ De hoofdingang die de gasten gebruiken als ze de tuin binnenkomen.

▶ De dorre bladeren van de beukenhaag zijn de hele winter decoratief. Haagbeuk is ook een optie. Die kan nog scherper geknipt worden, maar verliest blad in het najaar.

▲ Voor de taxushaag kozen wij *Taxus media* 'Hillii'. Die groeit niet zo snel en is compacter dan een gewone taxus, *Taxus baccata*. Het voordeel van *Taxus media* 'Hillii' is ook dat ze geen bessen dragen.

► 'Geleend landschap' is een uitdrukking uit de Japanse tuinkunst: ik speel dat het bos waar mijn tuin aan grenst van mij is!

▼ Het tuinpaviljoen is een van de iconen van de tuin. De inspiratie daarvoor heb ik opgedaan uit Engelse tuinen. Het paviljoen wordt omringd door de romantische tuin.

► Toen Jane Schul de tuin en de haagindeling ontwierp, stond ze op het gebruik van taxus. Daar ben ik haar eeuwig dankbaar voor. De groene delen zijn het hele jaar door mooi.

DE TUIN BIJ HET HUIS

Ruim twintig jaar geleden begon ik aan de tuin voor het huis, die toen nog een groot grasveld was. Ik besloot om er bloemborders aan te leggen. Op dat moment had ik in mijn wildste fantasie niet kunnen dromen dat het zou eindigen met een tuin zoals die er nu uitziet.

Anne Just hielp mij met de borders en ik weet nog dat de planten op een zonnige dag begin april arriveerden in kratten. Dat was zo spannend. Dit deel van de tuin is sindsdien erg veranderd en er staan niet veel planten meer uit die beginperiode. Na verloop van tijd ontwikkelde ik mijn eigen stijl. En mijn stijl is in de loop van de jaren ook 'wilder' geworden.

De tuin bij het huis is ongeveer honderd vierkante meter en in het midden loopt een pad met een trap naar wat wij het bovenste binnenbed noemen. Die enigszins vreemde naam zal ik het volgende hoofdstuk nader verklaren.

Dwars op het middenpad loopt een pad parallel aan het huis. Halverwege buigt het pad, omdat het de erker van het huis volgt. Vlak langs het huis loopt een smal pad, wat heel praktisch is om de borders te verzorgen.

▲ Er zit een wereld van verschil tussen de foto's op deze pagina en de pagina rechts. Er zit bijna twee maanden verschil tussen. De foto's op deze pagina zijn genomen toen de grond nog bevroren was en dan is het kleurenspeel op de volgende pagina nog moeilijk voor te stellen. Veel tuinliefhebbers zijn het vast met mij eens dat in dit jaargetijde het geduld bijna opraakt.

◀ De verwachtingen zijn hoog gespannen, maar gelukkig word ik nooit teleurgesteld. Het is een genot als de planten uit de aardkorst omhoog komen. Na lange tijd zijn de tulpenpuntjes weer zichtbaar.

▲ Dit maakt mij heel erg blij; een mix van tulpen in dezelfde kleur, die later weer terugkomt in de andere bloemen van het bed.

► Deze mooi bank is afkomstig van Skovshoved Møbelfabrik. De Baalbakke Bank is oorspronkelijk ontworpen in 1918 door architect Martin Nyrup, die onder meer bekend is van zijn ontwerp voor het stadhuis van Kopenhagen. De bank was een opdracht voor een zomerverblijf in Dronningmølle. Om prijstechnische redenen werden er slechts twaalf exemplaren van dennenhout gemaakt, waar er nog twee van over zijn.

▲ Een aantal tulpenklassiekers: de roze 'Pink Diamond' en de wit met groene 'Spring Green'. Die laatste is voor mij de ultieme tulp: hij past in heel veel verschillende combinaties.

◀ De tulpenmix bestaat uit oude en nieuwe tulpen en met de 'oude' bedoel ik dat die tulpen extra sterk zijn en elk jaar terugkomen. De 'nieuwe' zijn de bollen die ik het najaar daarvoor heb geplant. Wij vullen het bed namelijk ieder najaar aan met nieuwe bollen om het aantal tulpen in stand te houden.

▼ Ik ben ook gek op tweekleurige tulpen – echter met mate gebruikt. Net als met bont blad zijn er beperkingen. Het mooiste resultaat ontstaat als de twee kleuren ook in de andere tulpen voorkomen. Hier is dat de lelietulp 'Chansonette'. De bloem rechts is de grote dovenetel, *Lamium orvala*.

◀ Tulpen zijn er in heel veel kleuren en vormen, bijvoorbeeld gefranjeerd. Zoals bij de donkere 'Cuban Night'. Ik mix graag kleuren en vormen. Het mag wat mij betreft enigszins informeel en willekeurig lijken.

